

Lukkari, Sammol

PL 6

99980 Utsjoki

LAPIN ELY-KESKUKSEN PÄÄTÖS KOSKIEN TENOJOEN VESISTÖN KALASTUSSÄÄNNÖN 40 §:N 2 MOMENTIN TARKOITTAMAA POIKKEUSLUPAHAKEMUSTA

HAKIJA

Sámi Siida rs

HAKEMUS

Lapin ELY-keskus on vastaanottanut hakijan Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 2 momentin tarkoittaman poikkeuslupahakemuksen.

VIREILLETULO

Hakija on Lapin ELY-keskukselle toimittamallaan hakemuksella hakenut Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 2 momentin tarkoittamaa poikkeuslupaa Atlantin lohen kalastukseen säännöksen tarkoittamalla kulttuuri- ja opetusperusteella.

KUULEMINEN

Lapin ELY-keskus on pyytänyt lausuntoa Tenon kalatalousalueelta kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta 3 §:n 4 momentin perusteella 17.6.2024 koskien Lapin ELY-keskukselle toimitettuja poikkeuslupahakemuksia.

Tenon kalatalousalue on antanut asiassa lausunnon 1.7.2024.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihde 0295 037 000

PL 8060,
Hallituskatu 3 B

PL 115,
Kalliokatu 4

PL 86,
Veteraanikatu 1

www.ely-keskus.fi/lappi

96101 Rovaniemi

87101 Kajaani

90101 Oulu

Kalatalousalueen lausunnon mukaan kalatalousalue ei pidä hakemusten määrää olennaisena, vaan sitä, minkä suuruisen kalakuolleisuuden poikkeusluvut kokonaisuudessaan muodostavat. Kalatalousalue katsoo, että kalakuolleisuuden rajana voitaisiin pitää 16 % Tenoon nousevista Atlantin lohista (0,16 * 18.900,00 lohta). Kalatalousalue katsoo, että hakemuksissa on tuotu monipuolisesti esille eri kalastusmuotoja. Kalatalousalue katsoo, että poikkeusluvut tulee tulevaisuudessa käsitellä aikaisempaan ajankohtana, tiedottamiseen tulee kiinnittää huomiota ja että hakemukset tulee käsitellä pikaisesti. Kalatalousalue korostaa, että hakijat ovat saamelaisia, jotka haluavat turvata omaa kalastuskulttuuriaan.

VÄLITOIMENPITEET

Lapin ELY-keskus on pyytänyt hakijalta lisäselvitystä hakijalle 17.06.2024 lähetetyllä lisäselvityspyynnöllä. Lisäselvityspyyntöön vastaamisen viimeinen määräpäivä oli 4.7.2024.

Hakija on vastannut lisäselvityspyyntöön.

Ennen asian ratkaisemista asiasta on tiedotettu Norjan puolen viranomaisille (TF) ja kalastusoikeuden haltijoille.

ELY-KESKUKSEN RATKAISU

Lapin ELY-keskus hyväksyy hakemuksen jäljempänä esitetyn mukaisesti.

Hakemuksenne on hyväksytty seuraavin ehdoin ja tarkennuksin:

- 1) Hakija vastaa siitä, että vähintään yksi (1) paikallisen kalastusoikeuden haltija osallistuu kalastukseen aina kalastuksen ollessa käynnissä;
- 2) Hakija vastaa siitä, että se omaa tarvittavat kalastusoikeudet tämän päätöksen nojalla suoritettavan kalastuksen toteuttamiseksi;
- 3) Hakija vastaa siitä, että kalastus lopetetaan välittömästi, kun tämän päätöksen nojalla myönnetty kiintiö (4 kpl) ottaa Atlantin lohta saaliiksi on saavutettu;
- 4) Hakija vastaa siitä, että kalastuksesta pidetään saalispäiväkirjaa. Saalispäiväkirjaan on merkittävä saaliiksi otetut lohet, vapautetut lohet ja muu saaliiksi saatu saalis. Saalispäiväkirja on kysyttävä heti esitettävä kalastusvalvojille ja lähetettävä viikon kuluessa hankkeen päättämisestä Lapin ELY-keskuksen kirjaamoon (kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi) hankkeen diaarinumerolla varustettuna;
- 5) Hakijan hankkeen toteutusajankohta on 15.-28.7.2024; Hakija saa vapaavalintaisesti päättää kaksi päivää per viikko, jolloin varsinaista pyyntiä harjoitetaan toteutusajankohdan puitteissa. Hakijan on ilmoitettava kalastusvalvontaan (tekstiviesti numeroon: (+358 40 8619052), minä viikonpäivinä pyydykset ovat pyytämässä vedessä (ilmoita kaksi päivää per viikko). Patopyynnin osalta rakenteet saavat olla koko hankkeen toteutusajankohdan ajan vedessä mutta pyytävät osat saavat olla korkeintaan kaksi päivää viikossa pyytämässä;
- 6) Hakijan hankkeen toteutuspaikka on hakijan ilmoittaman hakemuksen mukainen;
- 7) Hakija saa käyttää hakemuksen mukaisesti ilmoittamaansa kalastusvälineistöä YHTÄ KERRALLAAN (pato, seisova verkko,

- kulutusverkko) pois lukien mahdollisesti ilmoitettu vapapyynti, jota ei saa harjoittaa poikkeusluvan nojalla tapahtuvassa kalastuksessa;
- 8) Hakija saa ottaa hankkeen puitteissa kokonaisuudessaan saaliiksi enintään 4 kappaletta Atlantin lohta. Hakijan on ilmoitettava kalastusvalvontaan välittömästi (tekstiviesti numeroon: +358 40 8619052), kun lohta otetaan saaliiksi ja lisäksi saaliiksi otetulta Atlantin lohelta rasvaevä tulee leikata välittömästi pois saaliiksi ottamisen yhteydessä;
 - 9) yli 65 cm lohelt on välittömästi vapautettava.

ELY-keskus suosittaa, että pyydykset koetaan riittävän usein, jotta tarpeettomilta sivusaaliskuolemilta vältytään.

Muilta osin kalastuksessa noudatetaan Tenojoen vesistön kalastussääntöä ja muuta sovellettavaa kansainvälistä ja kansallista lainsäädäntöä.

Mikäli hakija rikkoo edellä mainittuja ehtoja Lapin ELY-keskus voi päättää hakijan poikkeusluvan kumoamisesta.

RATKAISUN PERUSTELUT

Tenojoen kalastussäännön 40 §:n 2 momentin mukaan: ”Lisäksi osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat yksittäistapauksissa myöntää luvan organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Luvan on oltava perusteltu kalastukseen liittyvän paikallisen ja perinnetiedon siirtämiseksi sekä sopusoinnussa 1 artiklassa säädetyn sopimuksen tarkoituksen kanssa. Luvan myöntää sen maan viranomainen, jossa toimintaa harjoitetaan. Vähintään yhden 3 §:n 1 tai 2 momentin 1 kohdan mukaisen kalastusoikeuden haltijan on osallistuttava kalastukseen.”

Tenojoen kalastussäännön 40 §:n 4 momentin mukaan: ”Lupien laajuus on mukautettava lohikantojen tilaan.”

Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 2 momenttia koskevien lain esitöiden (HE 9/2024 vp.) mukaan: ”Poikkeuslupa voitaisiin myöntää yksittäistapauksissa, eli poikkeusluvalla toteutettavien hankkeiden määrän tulisi olla pieni suhteessa normaaliin kalastukseen. Tarvittaessa luvan myöntävän viranomaisen on käytettävä harkintaa sen suhteen, miten hyvin esitetyt hankkeet toteuttavat poikkeusluvan tarkoitusta suhteessa niiden vaikutukseen lohikantoihin. Poikkeuslupiin perustuvan kalastuksen tulisi siten aina olla niin pienimuotoista, että sillä ei olisi käytännön vaikutusta heikentyneisiin lohikantoihin...Poikkeusluvalla järjestettävään hankkeeseen osallistumisessa olisi olennaista hankkeiden aiheuttama pyyntipaine. Yksittäisiä hankkeita voisi siksi olla vain vähän kerrallaan...Poikkeuslupapyyynnissä saaliiksi otettavien tai vapautettavien lohien määrä voisi toimia yhtenä elementtinä hankkeita arvioitaessa.”

Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 4 momenttia koskevien lain esitöiden (HE 9/2024 vp.) mukaan: ”Lisäksi pykälän 4 momentissa määrättäisiin, että lupien laajuus olisi mukautettava lohikantojen tilaan. Tällä tarkoitetaan, että lohikantojen tilan ollessa heikko, poikkeuslupien mukaisesta pyynnistä seuraavan kuolleisuuden olisi oltava rajoitettua ja oikeassa

suhteessa lohenkalastuksen välttämättömiin rajoituksiin. Poikkeusluvut eivät saa vaarantaa lohikantojen elpymiseksi toteutettavia toimia.”

Tenojoen vesistön kalastussäännön 40 §:n 2 momentin ja kyseistä säännöstä koskevien esitöiden näkökulmasta voidaan katsoa, että poikkeuslupamenettelyn tarkoituksena on toisaalta pyrkimys mahdollistaa saamelaiseen kalastuskulttuuriin liittyvän tietotaidon ylläpitäminen ja välittyminen sukupolvelta toiselle myös sellaisessa tilanteessa, jossa lohenkalastus ei muuten ole sallittua lohikantojen tilan vuoksi kuitenkin siten, että poikkeuslupiin perustuvan kalastuksen tulee aina olla niin pienimuotoista, että sillä ei ole käytännön vaikutusta heikentyneisiin lohikantoihin.

Lapin ELY-keskus katsoo, että hakemuksessa esitetyt perusteet kulttuuri- tai opetustapahtuman osalta täyttyvät. Hakemuksessa voidaan todeta olevan riittävästi perusteltu kalastukseen liittyvän paikallisen ja perinnetiedon siirtäminen. Lisäksi hakemuksessa on ilmoitettu vähintään yksi Tenojoen kalastussäännön 3 §:n 1 tai 2 momentin 1 kohdan mukainen kalastusoikeuden haltija, joka osallistuu kalastukseen.

Atlantin lohen kannan tilanne Tenojoen vesistössä on notorisesti erittäin heikko. Vuoden 2016 jälkeen saaliskehitys on ollut voimakkaasti laskeva ja vuoden 2020 jälkeen lohenkalastus on jouduttu kieltämään useana vuonna peräkkäin.¹ Päätöksentekohetkellä Luonnonvarakeskuksen Tenojoen nousulohenseurantatietojen perusteella Atlantin lohen nousumäärien voidaan arvioida olevan vuoden 2024 osalta erittäin alhaisia.² Atlantin lohen lisääntymisen kannalta tärkeimpinä voidaan pitää kahden- ja kolmen merivuoden ikäisiä emokaloja.³ Tenojoen lohikantojen tilasta tehdyn tutkimuksen mukainen biologinen neuvo on, että lohikantoja ei tulisi kalastaa lainkaan.⁴ Kun edellä todetut seikat otetaan huomioon, voidaan arvioida, että päätöksessä myönnettyä kiintiötä suurempi lohen saaliiksi ottaminen olisi lohikannoille haitallista. Lisäksi päätöksessä asetettu lohen ylämitta osaltaan tukee ekologista kestävyyttä lohikannan kannalta tärkeimpien yksilöiden selviytyessä.

Lapin ELY-keskus katsoo, että poikkeusluvan nojalla tapahtuvan kalastuksen tulee olla niin pienimuotoista, että sillä ei ole vaikutusta heikentyneisiin lohikantoihin. Tästä syystä Lapin ELY-keskus pitää perusteltuna etenkin sivusaaliiskuoilleisuuden näkökulmasta, että hakijalla saa olla pyynnissä vain yksi hakemuksessa ilmoitetun mukainen kalastustapa käytössä kerrallaan. Lapin ELY-keskus katsoo lisäksi, että vapapyyntiä lohen kalastuksessa ei ole tarkoituksenmukaista sallia, koska sitä voidaan harjoittaa muun kalan pyynnissä. Päätöksessä asetetut rajoitetut toteutusajankohdat ja pyyntipäivät vähentävät osaltaan sivusaaliiskuoilleisuutta ja mahdollistavat poikkeusluvan nojalla tapahtuvan kalastuksenvalvonnan.

¹ Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta 9/2024 vp.

² Internetsivusto: <https://kalahavainnot.luke.fi/fi/seurannat/tenojoen-nousulohiseuranta/>.

³ Valtioneuvoston asetus kalastuksesta Tenojoen vesistön sivuvesistöissä, muistio 13.6.2024, s. 2.

⁴ Anon. 2024. Tenojoen lohikantojen tila 2023. Tenon seuranta- ja tutkimusryhmän raportti nro. 1/2024.

Lapin ELY-keskus katsoo, että poikkeusluvan valvonnan kannalta on tärkeää, että luvan perusteella tapahtuvasta kalastuksesta ja saaliin ottamisesta ilmoitetaan kalastusvalvonnalle erikseen. Lohen rasvaevän pois leikkaaminen saaliiksi ottamisen yhteydessä mahdollistaa sen, että saaliskiintiövalvonta on mahdollista.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Tenojoen vesistön kalastussääntö 40 §, hallintolaki 31–34 §, kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta 3 §, kalastuslaki 124 §

PÄÄTÖKSEN TIEDOKSIANTO

Hakija

Tenon kalatalousalue

Norjan puolen viranomaiset (TF)

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Lapin ELY-keskuksen verkkosivuilla osoitteessa <http://ely-keskus.fi/web/ely/kuulutukset>.

LISÄTIETOJA

Elias Rauhala puh. 029 503 7056, sposti elias.rauhala@ely-keskus.fi (lomalla 8.-31.7.2024)

Kare Koivisto puh. 0400 211 898, sposti kare.koivisto@ely-keskus.fi

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on tämän päätöksen liitteenä.

Kalastuslain 124 §:n 2 momentin mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrää, että tätä päätöstä on mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta noudatettava.

ALLEKIRJOITUKSET

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asiainhallintajärjestelmässä. Asian ovat esitelleet lakimies Elias Rauhala ja kalatalousasiantuntija Kare Koivisto. Asian on ratkaissut kalatalouspäällikkö Jermi Tertsunen.

LIITTEET

Valitusosoitus

Tämä asiakirja LAPELY/3073/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
LAPELY/3073/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Koivisto Kare 08.07.2024 15:13

Esittelijä Rauhala Elias 06.07.2024 16:19

Ratkaisija Tertsunen Jermi 09.07.2024 15:50